

science. Volume III: Formulations of the Person and the Social Contexts / под. ред. Sigmund Koch. Нью-Йорк: McGraw-Hill Book Company, 1959.

5. Василюшина Т. В. Емпатія як фактор ефективності педагогічного спілкування : дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : 19.00.07 „Педагогічна та вікова психологія“ К., 2000. 230 с.

ЄВГЛЕВСЬКА Л.В.

студентка 4-го курсу соціально-психологічного факультету
Національного університету цивільного захисту України

Науковий керівник: **СЕЛЮКОВА Т.В.**

старший викладач кафедри психології діяльності в особливих умовах
Національного університету цивільного захисту України

ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТІСНИХ ЦІННОСТЕЙ У КУРСАНТІВ ТА СТУДЕНТІВ НУЦЗУ З ВИСОКИМ ТА НИЗЬКИМ РІВНЕМ ВОРОЖОСТІ

Вступ. Дослідження особливостей людських цінностей та взаємовідносин є однією з найактуальніших і найбільш загальних завдань сучасної психології. В сучасних умовах особливо важливу роль відіграє міжособистісна взаємодія майбутніх фахівців ДСНС України як важливого показника їх професійної підготовленості. Уявлення про міжособистісні відносини, розвиток яких у військовому колективі відбувається поступово в процесі формування особистості курсанта, його соціалізації, оцінки та самооцінки своїх особистісних якостей, визначення цінностей, в середовищі військового вузу найчастіше сприяють прояву агресивності і ворожості серед курсантів.

Поняття «ціннісних орієнтацій» було введено в післявоєнній соціальній психології як аналог філософського поняття «цінностей», однак чітке концептуальне розмежування між цими поняттями досі відсутнє [1]. Цінність – це розуміння того, що свято для людини, колективу, суспільства в цілому, їх переконання і уявлення, виражені в поведінці. У вузькому значенні під цінністю розуміються вимоги, норми, що виступають в якості регулятора та цілі людських відносин і діяльності [2; с. 53].

Під ціннісними орієнтаціями в енциклопедичній літературі розуміють оцінювання особистості до сукупності матеріальних і духовних благ, які розглядаються як предмети, цілі та засоби для задоволення потреб групи. Вони знаходять своє вираження в ідеалах, особистісному сенсі життя і проявляються в соціальній поведінці людини [3; с. 559]. В силу цього, ціннісні орієнтації, виступають важливим чинником, що обумовлює мотивацію дій та вчинків особистості. Це внутрішній компонент самосвідомості особистості, який впливає на мотиви, інтереси, установки, потреби особистості. Усвідомлення того, що є цінністю, є одним з найбільш важливих і вирішальних чинників, які зумовлюють розвиток особистості, подальше її становлення у колективі та поведінку, яку вона готова демонструвати у соціумі.

Відповідно до сучасних уявлень психологів ворожість є одним із поширених способів вирішення проблем, що виникають в міжособистісній взаємодії людей в складних ситуаціях, що викликають психічну напруженість. Дане поняття досі не до кінця вивчене та розглянуте у психологічній науці. Його визначення відсутнє в «Великому психологічному словнику» та інших великих вітчизняних психологічних словниках, що не дозволяє однозначно визначити його місце в категоріальній структурі сучасної психології [4].

П. Куттер пише, що «ворожість – це сукупність відчутних, але невидимих афективних і когнітивних реакцій, які формують упередження проти певної особи» [6; с. 58]. Тобто для П. Куттера ворожість – це прихований стан людини, на відміну від насильства, як відкрито ворожої поведінки.

Е. Ільїн у своїй книзі відзначає, що К. Ізард також підкреслює, що прямі агресивні вербальні і фізичні дії не входять у ворожість. Ворожа (агресивна) поведінка може виникати з почуття ворожості, мотивуватися їм, але саме цим почуттям не є. Ворожість ще не є агресія [5; с. 36].

Ворожість, (у нашому дослідженні), буде розумітися як комунікативна установка особистості, що виявляється у готовності опозиційно ставитися до

інших людей. Як будь-яка інша комунікативна установка, ворожість, цілком ймовірно, має трьохкомпонентну структуру і включає в себе когнітивні (ворожу атрибуцію), афективні (комплекс негативних емоцій) і поведінкові (агресія, негативізм і т.д.) компоненти. При цьому поведінковий компонент може бути неочевидним, оскільки ворожість може бути пережитою внутрішньо і не проявлятися явно [7; с. 429].

Мета дослідження – вивчити особливості особистісних цінностей у міжособистісній взаємодії у курсантів та студентів НУЦЗУ з високим та низьким рівнем ворожості. У дослідженні брали участь студенти та курсанти Національного університету цивільного захисту України. Загальна вибірка досліджуваних складала 70 респондентів. Були використані такі методики: «Ціннісний опитувальник» (профіль особистості) Ш. Шварца та діагностика ворожості за шкалою Кука-Медлей. За допомогою другої ми виділили дві дослідницькі групи, які мають яскраво виражені протилежні характеристики за шкалою ворожості.

Результати дослідження. За результатами проведеної методики розподіл прояву ворожості в досліджуваній вибірці розподілилися наступним чином: переважає низький рівень, який було виявлено у 32 осіб, що становить 45,7% досліджуваної вибірки, а високий рівень відзначається у 17 осіб, що становить 24,2% всіх респондентів. Оскільки головною метою нашого дослідження являється визначення та вивчення особливостей особистісних цінностей в міжособистісній взаємодії у курсантів та студентів з високим та низьким рівнем ворожості, ми групу з середніми показниками в подальше дослідження не включаємо.

Показники, які ми отримали після проведеної методики Ш. Шварца за шкалами особистісних цінностей та ціннісно-поведінкових патернів, свідчать про те, що у респондентів із високим рівнем ворожості переважають такі шкали як: самостійність (9,9 балів), досягнення (8,6 балів) та безпека (8,1 балів), а у

респондентів із низьким рівнем ворожості переважають високі оцінки по таким шкалам: самостійність (12,1 бали) та гедонізм (9,2 бали).

Особи з відносно високим рівнем ворожості націлені на самостійність у виборі своїх дій, як у творчій так і в дослідницькій діяльності, вони цінують своє незалежне мислення й не люблять, коли на нього посягають. Такі індивіди цінують свій приватний простір та, частіше за все, не піддаються чужому впливу. Вони достатньо самодисципліновані, але не завжди контролюють свої емоційні пориви, і це частіше за все ускладнює встановленню міжособистісних контактів.

У осіб із низьким рівнем ворожості домінує такий тип цінності, як гедонізм. Під цим розуміється те, що такі особи вміють насолоджуватися життям, повною мірою відчувати навколишній світ. Вони досить дружелюбні, вміють добре контактувати із соціумом. Але вони, також, націлені на незалежність й індивідуальну свободу. Вони доброзичливі і сфокусовані на благополуччі в повсякденній взаємодії з близькими людьми.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні методично обґрунтованих підходів, поглибленого дослідження та вивчення особливості особистісних цінностей у міжособистісній взаємодії у осіб з високим та низьким рівнем ворожості, а також розробки корекційної програми у вигляді тренінгу.

Список літератури

1. Алексеев В. Г. Ценностные ориентации личности и проблема их формирования. Москва: Академия, 2009. 409 с.
2. Голуб А. М. Формирование ценностных ориентаций молодёжи в процессе досуговой деятельности. Социально-педагогическая работа. 2009. Выпуск 4. с. 53-57.
3. Зубок Ю. А., Чупров В. И. Социология молодежи: учебное пособие. Москва: МИИТ, 2009. 322 с.
4. Изард К. Эмоции человека: пер. с англ. Москва: Изд. Моск. Ун-та, 1980. 440 с.
5. Ильин Е. П. Психология зависти, враждебности, тщеславия. СПб.: Питер, 2014. 208 с.
6. Куттер П. Любовь, ненависть, зависть, ревность. Психоанализ страстей. СПб.: Б.С.К., 1998. 115 с.

7. Луканова Е. В. Враждебность как коммуникативная установка личности: психосемантический аспект. Вестник Санкт-Петербургского университета 2008. Выпуск 3. с. 428-433.

ЗОРИНА О.О.

студентка першого курсу магістратури
Бердянський державний педагогічний університет

Науковий керівник: **КРАМАРЕНКО А. М.**

док. пед. н., професор
завідувач кафедри початкової освіти
Бердянський державний педагогічний університет

ЗАСТОСУВАННЯ ПРИРОДОТЕРАПІЇ В БІО(ЕКО)ЕТИЧНОМУ ОРІЄНТОВАНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Вступ. Для збереження і зміцнення здоров'я учнів молодших класів необхідна науково обґрунтована система засобів, спрямована на поліпшення медичного, психологічного і педагогічного супроводу дитини в розвивально-освітньому середовищі початкової школи [1, с. 105].

Вітчизняні й зарубіжні вчені (І. Бех, В. Бондар, О. Савченко, Н. Бібік, І. Єрмаков, М. Фролов, А. Маслоу) вважають, що вчитель має сприймати дитину такою, якою вона є, допомогти їй зрозуміти саму себе, розкрити її здібності, схильності, потенціал, найкращі задатки. Отже, провідною метою сучасної школи поряд із підготовкою учня до суспільного, самостійного повноцінного життя, є формування його фізичного, психічного і морального здоров'я, організація навчально-виховного процесу в такий спосіб, який дає можливість максимально зменшити навантаження, уникнути неврозів, забезпечити своєчасну діагностику і корекцію, систематичну медикопсихологічну допомогу кожному учневі.